

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1993/37

Karar Sayısı: 1993/56

Karar Günü: 7.12.1993

R.G. Tarih-Sayı :26.12.1999-23918

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Karadeniz Ereğlisi 2. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 17.2.1926 günlü, 743 sayılı "Türk Kanunu Medenîsi"nin 310. maddesinin birinci fıkrasındaki, "Müddeaaleyh, anaya evlenme vadettiği veya münasebeti cinsiye bir cürüm veya nüfuzu suiistimal teşkil eylediği takdirde müddeinin talebi üzerine hakim onun babalığına hükmeder" kuralının Anayasa'nın 10., 12. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Tüm sonuçlarıyla babalığa hükmedilmesine ilişkin kararın Yargıtay'ca bozulması üzerine Mahkeme, Türk Medenî Kanunu'nun 310. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemiyle doğrudan başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Kural

17.2.1926 günlü, 743 sayılı "Türk Kanunu Medenîsi"nin iptali istenilen 310. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Müddeaaleyh, anaya evlenme vadettiği veya münasebeti cinsiye bir cürüm veya nüfuzu sui istimal teşkil eylediği takdirde; müddeinin talebi üzerine hâkim, onun babalığına hükmeder."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "MADDE 12.- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."

3- "MADDE 41.- Aile, Türk toplumunun temelidir.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Mustafa GÖNÜL, Oğuz AKDOĞANLI, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN ve Sacit ADALI'nın katılımlarıyla 6.10.1993 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına geçilmesine oybirliğiyle karar verildi.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralı ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, "Türk Kanunu Medenîsi"nin 310. maddesinin birinci fıkrasının iptalini talep etmiştir. Fıkra, babalığa hükmedilmesine ilişkin çeşitli durumlar, düzenlenmektedir. Mahkemenin bakmakta olduğu dava ise evlenme vaadiyle babalığa hükmedilmesi istemidir.

Bu nedenle, 310. maddenin birinci fıkrasına yönelik itirazın fıkradaki "müddeaaaleyh, anaya evlenme vadettiği ... takdirde; müddeinin talebi üzerine hâkim, onun babalığına hükmeder" kuralıyla sınırlı olarak incelenmesine 7.12.1993 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

Türk Medenî Kanunu'nun 310. maddesinin birinci fıkrasında, "müddeaaaleyh, anaya evlenme vadettiği veya münasebeti cinsiye bir cürüm veya nüfuzu suistimal teşkil eylediği takdirde, müddeinin talebi üzerine hâkim, onun babalığına hükmeder" denilmektedir.

Medenî Kanun'un 297. maddesinde, biri ana ve çocuk yararına nakdî ödemeler, diğeri bu ödemelerle birlikte tüm kişisel sonuçlarıyla babalığa hükmedilmesine ilişkin olmak üzere iki tür dava düzenlenmiştir.

Tüm kişisel sonuçlarıyla birlikte babalığa hükmolunabilmesi için, anaya evlenme vadedilmiş veya cinsel ilişkinin bir cürüm veya nüfuzu suistimal teşkil etmiş olması koşullarından birinin gerçekleşmesi zorunludur.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10., 12. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, evlilik dışı doğan çocuklardan kimileri hakkında tüm kişisel sonuçlarıyla birlikte babalığa hükmedilmesine olanak tanınırken, kimilerine bu olanağın tanınmamasının eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğunu belirtmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir.

"Kanun önünde eşitlik" ilkesi, aynı hukuksal durumda olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile, hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesiyle güdülen amaç, aynı hukuksal durumda bulunan kişilerin aynı kurallara bağlı tutulmalarını sağlamak ve yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı hukuksal durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Özelliklere, ayrılıklara dayandığı için haklı olan nedenler, ayrı düzenlemeyi eşitlik ilkesine aykırı değil, geçerli kılar.

İncelenen kurala göre, evlenme vaadi olmaksızın meydana gelen birleşmelerden doğan çocuklar için tüm sonuçlarıyla birlikte babalığa karar verilemeyecektir. Oysa ana, evlenme vaadiyle bu ilişkiye girmiş ise tüm kişisel sonuçlarıyla birlikte babalığa hükmedilecektir.

Bu kuralla toplumun temeli olarak anayasal koruma altına alınan ailenin serbest birleşmeler nedeniyle zarar görüp dağılmalarının önlenmesi, böylece kamu düzeni ve genel ahlâkın korunması amaçlanmıştır.

Bu nedenle, kural Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

2- Anayasa'nın 12. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, babalığa hükmedilmesi durumunda çocuğun Medenî Kanun'un 312. ve 443. maddelerindeki haklardan yararlanarak babasının nüfusuna yazıldığını, onun soyadını aldığını ve mirasçısı olduğunu, oysa, itiraz konusu maddenin bu hakları engellediğini ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 12. maddesinde, "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir" denilmekte; 13. maddesinde ise bu temel hak ve özgürlüklerin kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabileceği belirtilmektedir.

İtiraz konusu kural ile evlenme vaadi olmaksızın meydana gelen birleşmelerden doğan çocuk yönünden tüm sonuçlarıyla babalığa karar verilememesi nedeniyle kimi temel hakları, kamu yararı, kamu düzeni ve genel ahlâkın korunması amacı ile sınırlandırılmaktadır.

Ancak, toplumun temeli olan aileyi korumaya yönelik bu sınırlama, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğundan Anayasa'nın 12. ve 13. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

3- Anayasa'nın 41. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, Anayasa'nın 41. maddesiyle çocukların korunması için gerekli önlemleri alma görevinin Devlete verildiğini, evlilik dışı doğan çocukla baba arasındaki nesep bağına engelleyen itiraz konusu yasa kuralının Anayasa'nın bu maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 41. maddesinde, "Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar" denilmektedir.

Madde gerekçesinde de, "Ailenin sosyal yapısının yanı başında bugün millet hayatında oynadığı rol, onun korunması yolunda bir hükmün Anayasada yer almasını zorunlu kılmıştır. Ailenin korunması fikrinin, her şeyden önce Medenî Kanun anlamında evliliklerin kurulmasını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmak olduğu şüphesizdir. Çünkü medenî olmadan bir aileden bahsedilemez. Aile ahlâkî bir çevredir. Aile, toplu yaşamın ilk modeli olarak eğitim, yardımlaşma ve şefkat kaynağıdır. Millet hayatı bakımından "aile" kutsal bir temeldir. Bu nedenle, Devlet, ailenin refahını ve huzurunu koruyacaktır..." açıklamalarına yer verilmiştir.

Toplumun temeli olan ailenin huzur ve refahı ve özellikle ana ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri almak ve teşkilatları kurmak görevi Devlete verilmiştir. Devlet bu görevleri yerine getirirken aileye de zarar vermemekle yükümlüdür. İtiraz konusu kuralla amaçlanan, aile kurumunun etkinliğini ve otoritesini sağlamak, serbest birleşmeleri önlemek ya da azaltmak yoluyla toplumun temeli olan aile birliğini kurmak ve dağılmasını engellemektir.

Açıklanan nedenlerle, kural Anayasa'nın 41. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

17.2.1926 günlü, 743 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun sınırlama kararı gereğince incelenen 310. maddesinin birinci fıkrasındaki "müdeaaaleyh, anaya evlenme vadettiği ... takdirde; müddeinin talebi üzerine hâkim, onun babalığına hükmeder." kuralının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal istemine REDDİNE, 7.12.1993 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
İhsan PEKEL

Esas Sayısı: 1993/37
Karar Sayısı: 1993/56

Üye

Selçuk TÜZÜN

Üye

Ahmet NSEZER

Üye

Haşim KILIÇ

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Lütfü FTUNCEL